

Den gode viljen

Roberto Assagioli

I den foregående betraktningen om utvikling av viljen, er enkeltindividet sett som et isolert vesen, med sin vilje som et redskap for å oppnå noe for seg selv. Men i virkeligheten finnes det ikke noe isolert menneske, for mennesket er i konstant samhandling med sin familie, sine arbeidskollegaer og samfunnet generelt. Ens relasjoner er mange og mangeartede.

Uansett hvor sterk og kompetent en er, vil et menneske som ikke lykkes i å ta hensyn til disse relasjonene uvegerlig vekke reaksjoner og skape konflikter som ofte går på tvers av det en ønsker. Dette virker selvsagt, og likevel observerer vi i dag en generell maktkamp mellom dem som konkurrerer om overtaket på ethvert område. Klasse er i konflikt med klasse, parti med parti og nasjon med nasjon, mens det innen familien oppstår stadige konflikter mellom mann og kone, mellom foreldre og barn, og mellom slektninger. Dette enorme sløseriet med fysiske og psykiske energier, med tid, penger og viljekraft er umulig å sammenfatte, og like ufattbar er summen av menneskelig lidelse som er resultatet av disse maktkampene. Vår sivilisasjon har i realiteten innført en livsstil som ikke bare er ubesindig, men som også motarbeider det sanne gode for hver og en av oss.

Dette er noe som bør bekymre enhver menneskevenn, og alle de som er ”praktiske” i ordets dypeste og videste forstand. Det blir således gjort mange forsøk på å erstatte konkurranse med samarbeid, konflikt med meglings og enighet, basert på en forståelse av riktige relasjoner mellom grupper, klasser og nasjoner. Alt dette er i utgangspunktet *et spørsmål om å ville*. Hvor godt de lykkes avhenger av den gradvise harmoniseringen av de involvertes viljer. Slik harmonisering er ganske visst vanskelig, men mulig; de forskjellige individuelle målene *kan* passes inn i en sirkel av mer omfattende menneskelig solidaritet.

Denne mer inkluderende tilnærmingen presenterer oss for et nytt aspekt av treningen av viljen. Vi har sett hvordan den individuelle viljen har kraft til å styrke seg og styre aktivitetene i de andre psykiske funksjonene på en smidig måte. Nå står den individuelle viljen overfor en annen og høyere oppgave, å *disiplinere seg selv* og *velge* de mål som er i samsvar med andres velferd og menneskehetens felles gode.

Det finnes to metoder for å oppnå dette:

Eliminere motstand/hindringer.

Aktivt utvikle og uttrykke en god vilje.

1. *Selviskhets* utgjør den grunnleggende hindringen. Selviskhets kommer av behovet for å besitte og dominere, som er et uttrykk for de grunnleggende selvoppholdelses- og selvhevdelsesdriftene. Det er uunngåelig at man møter hindringer som blokkerer tilfredsstillelsen av dette behovet; dermed vekkes aggresjon og voldelige tendenser, samt viljen til å ødelegge alt som kommer i veien for å få det man ønsker seg. Selviskhets er en del av mennesket og har alltid eksistert; men i våre dager får den mer uttrykkelige og farlige former, fordi det moderne livet gir sterkere stimuli, færre bindinger og mer kraftige ødeleggende redskaper. Kontroll over selviskhets er derfor ikke bare en etisk fordring; det er en forutsetning for selve menneskehetens sikkerhet.

Smidig bruk av viljen kan være til stor hjelp i denne tøylingen av selviskheten. Det finnes mange teknikker; noen er beskrevet i 8. kapittel i min bok *Psychosynthesis* og kan brukes for å tøyse og omdanne aggressive drifter. Problemet med en så grunnleggende utfordring som å eliminere selviskhet er ikke mangelen på teknikker, enhver reflektert person kan selv finne eller utvikle disse. Problemet er snarere å mobilisere *viljen til godhet* for å kunne vie tilstrekkelig energi til dette nødvendige målet.

2. *Selvopptatthet*. Selv om dette er mindre påtagelig og primitivt enn selviskhet, er det også en stor hindring fordi det innebærer tendensen til å referere alt til ens personlige selv, å se alt i perspektiv av ens egen personlighet, å konsentrere seg kun om ens egne idéer og emosjonelle reaksjoner. Selvopptattheten kan holdes godt skjult ettersom den kan sameksistere med en helhjertet tilknytning til andre og selvoppofrende handlinger. Det selvsentrerte individet behøver ikke å være, og er ofte overhodet ikke *selvisk*. Vedkommende kan være altruistisk og ha et oppriktig ønske om å gjøre godt, men *på sin egen måte*. Derfor er hun eller han gjerne overbærende og fanatisk. Vedkommende forsøker å omvende alle til *sine* overbevisninger, prakker på andre *sine* metoder og ser frelse utelukkende i de former som *vedkommende selv* tilbyr. En slik holdning innebærer et grunnleggende galt perspektiv, en på alle måter ”ptolemeisk” i stedet for ”kopernikansk” innstilling.¹ Så med de beste intensjoner kan en slik person gjøre skade, som den velmenende apen i historien, som så en fisk i vannet og skyndte seg til for å redde den fra å drukne ved å bære den opp i grenene av et tre.

3. *Mangel på forståelse av andre*. Vi kan ha lett for å misforstå mennesker av en annen rase, nasjonalitet eller sosial klasse; de som tilhører en annen religion, politisk parti osv. Men vi mangler ofte ikke mindre forståelse i vår holdning til dem som står oss nær, til dem vi er glad i. Dessverre skaper ikke kjærlighet i seg selv, som mange gjerne tror, gjensidig forståelse. Ofte ser vi det triste synet av mennesker som elsker hverandre høyt, men som ikke forstår eller setter pris på hverandres vitale behov, og derfor gjør hverandre mye vondt.

Eliminering av selvsentrertthet og mangel på forståelse – som vanligvis er forbundet med hverandre – krever en kompleks og smidig tilnæringsmåte. Det krever først og fremst *vilje-til-forståelse*. Dette i sin tur krever *intensjon* om å forstå, og også *avståelse* fra selvsentrerttheten som hindre forståelsen av andre. *Måten* å få til en slik forståelse på bibringes i økende, men ennå ikke tilstrekkelig grad av *humanistisk psykologi*. Disse inkluderer:

I. Kunnskap om menneskets generelle konstitusjon. (Dette er skissert i 2. kapittel.)

II. Kunnskap om *differensiell psykologi* eller utforskningen av de psykologiske forskjellene som finnes mellom individer og mellom grupper av individer. En drøfting av dette emnet finnes i appendiks 5 i *The Act of Will*).

III. *Empati*. Uansett ens intellektuelle forståelse, er ekte eksistensiell forståelse ikke mulig uten *empati*, det vil si projisering av ens bevissthet inn i et annet vesen. Utvikling og bruk av empati forutsetter en upersonlig og uegennyttig holdning. Denne kan oppnås gjennom aktiv vekking av, eller ved å la seg bli gjennomsyret av, en oppslukende menneskelig interesse for den personen som man *vil forstå*. Det vil si å nærme seg vedkommende med sympati, med respekt, og til og med undring, som en som er nær, og på den måten etablere en dypere indre relasjon.

¹ Astronomen Ptolemaios satte Jorden som universets sentrum, mens Kopernikus senere satte Solen som sentrum for vårt solsystem.

Denne tilnæringsmåten kan utdypes til den først blir en levende kontakt og dernest en forbigående eller varig identifikasjon. Man kan forestille seg at en selv er blitt – som vesen – den personen. Man kan prøve å forestille seg hva vedkommende tenker og føler; se seg selv i ulike tilstander og situasjoner, og tenke seg vedkommendes mentale og emosjonelle reaksjoner på dem. Slik empati muliggjøres av det faktum at menneskenaturens grunnleggende enhet eksisterer under eller bakenfor, og til tross for, alt individuelt og kollektivt mangfold. I hver og en av oss finnes, potensielt, *alle* menneskelige elementer og egenskaper, kimene til alle gode og onde handlinger. I hver og en av oss finnes den potensiell kriminelle og den potensielle helgen eller helt. Det er et spørsmål om ulik utvikling, vurdering, valg, kontroll og uttrykksmåte.

Trening av empati hjelper en ikke bare til å få en ekte forståelse for andre, men skjenker også en større menneskelighet. Den gir innsikt i menneskenaturens under og mysterium, hvor så mange og så motsatte elementer finnes side om side; kjernen av godhet og mulighetene for forandring i en kriminell, så vel som svakhetene, manglene og de primitive driftene som finnes i alle store mennesker. Vi blir klar over konfliktene som pågår mellom disse ekstreme mennesketypene og i alle de mellomliggende; og vi erkjenner at de likner våre egne. Slik ledes vi til å legge bort vår vanlige dømmende holdning. I stedet fylles vi av dyp medfølelse, samhörighet og solidaritet.

Av dette fremgår det at størst mulige forståelse for andre er et uvurderlig element i treningen av den gode viljen. Med forståelse kommer oppgivelsen av hangen til å kritisere, dømme og fordømme. Med forståelse fødes erkjennelsen av at individet ”er som det er”, og i en viss grad har rett til å være som det er. For det er et produkt av et enormt antall kollektive og individuelle elementer med røtter i fortid og nåtid, og av alle slags tilstander som det ikke har hatt noen kontroll over.

På den andre side er ikke individet fastsatt og uforanderlig, men er i en kontinuerlig tilstand av *å bli*. Alle kan styre og regulere sin egen ”tilblivelses”-prosess i en viss grad; og slik kommer *ansvaret* for den gode eller dårlige innflytelse som en har på andre, inn i bildet. Vi påvirker andre uavbrutt, enten vi er klar over det eller ikke, enten vi ønsker det eller ikke. Og jo mer vi er klar over det, jo mer kan vi sørge for at vår innvirkning er sunn og konstruktiv. Alt avhenger av vår *intensjon*. ”*Forsettelighet*,” som Rollo May understreker, er en egenskap ved viljen. Den gode viljen er *vilje* til å gjøre godt; det er en vilje som velger og ønsker det gode.

Den kan sies å være et uttrykk for kjærlighet, og dette reiser det store spørsmålet om forholdet mellom kjærlighet og vilje.

Fra *The Act of Will*
Oversatt av Trond Øverland
www.muligheten.no